

KOKOUSHUISTIO

SIVIILIPALVELUSLAIN MUUTOKSIA VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN KOKOUS

Kokousaika: 23.10.2025 klo 9.00–11.30

Kokouspaikka: Aleksanterinkatu 4–10, A113 Kierre / Teams

Läsnäolijat

Puheenjohtaja	Jan Hjelt, työ- ja elinkeinoministeriö – Poissa
Varapuheenjohtaja	Eeva Vahtera, työ- ja elinkeinoministeriö – Paikalla
Sihteeristö	Aino-Inkeri Miestamo, työ- ja elinkeinoministeriö – Paikalla Roope Palomäki, työ- ja elinkeinoministeriö – Poissa Marke Kuosa, Siviilipalveluskeskus – Paikalla
Työryhmän jäsenet	Tero Jokilehto, liikenne- ja viestintäministeriö – Poissa Jukka Lehtinen opetus- ja kulttuuriministeriö -Paikalla Marikaisa Tiilikainen, puolustusministeriö – Paikalla Anni Pöyry, sisäministeriö – Paikalla Salla Paavilainen, sosiaali- ja terveysministeriö – Poissa Timo Kerttula, Turvallisuuskomitean sihteeristö – Paikalla Kati Orkola, valtiovarainministeriö – Paikalla Jyri Juslén, ympäristöministeriö - Poissa Andreas Schneider, Huoltovarmuuskeskus – Paikalla Mikko Reijonen, Siviilipalveluskeskus – Paikalla

1. Kokouksen avaaminen

Varapuheenjohtaja Eeva Vahtera avasi kokouksen 9.00.

Samalla todettiin, että edellisen kokouksen (15.10. 2025) pöytäkirja hyväksytään tiheän kokousrytmin vuoksi vasta seuraavassa kokouksessa.

2. Siviilivarannon käyttö poikkeusoloissa

Aino-Inkeri Miestamo esiteli edellisen kokouksen keskustelun pohjalta valmisteltuja ehdotuksia koskien siviilivarannon käyttöä sekä ei-sotilaallisissa että sotilaallisissa kriiseissä.

Muut kuin sotilaalliset poikkeusolot

Siviilivarantoa koskisi vastaava sääntely kuin Puolustusvoimien reserviä (asevelvollisuuslain 79–81 §) ja käyttö olisi kytköksissä valmiuslain 3 § 4–6 kohtiin. Tilanteissa hyödynnettäisiin siviilipalveluksen (ml. täydennyspalvelus) koulutuksessa saatua osaamista (esim. ensiapu, väestönsuojelu, järjestyksenvalvonta, öljyntorjunta, ensihuolto). Siviilivarantoa voitaisiin lyhytkestoisesti käyttää tilanteissa, jossa palvelusta suorittavat velvolliset eivät riittäisi vastaamaan toimivaltaisten viranomaisten avun tarpeeseen. Siviilivarannon käyttö edellyttäisi valtioneuvoston yleisistunnon päätöstä poikkeusolojen toteamisen yhteydessä ja koskisi vain siviilivarantoa, ei lisävarantoa.

Siviilivarannon käyttö myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa saattaisi olla hyödyllistä tilanteissa, joissa viranomaisen kyky selviytyä lakisääteisestä tehtävästään merkittävästi vaarantunut mutta poikkeusolojen kynnyks ei ylity, esimerkiksi öljyonnettomuuksissa. Siviilivarannon käytön mahdollistamiseen normaalioloissa liittyy kuitenkin monimutkaista valtiosääntöoikeudellista problematiikkaa.

Sotilaalliset kriisit

Sääntely säilyisi pääpiirteissään nykyisen kaltaisena, mutta käyttöolosuhteita ja sääntelyn yksityiskohtia tarkennettaisiin. Myös sotilaallisissa kriiseissä käytettäisiin ensisijaisesti varsinaista siviilipalvelusta suorittavia.

Sen sijaan, että siviilivarannon käytöstä päättäisi tasavallan presidentti Puolustusvoimien reserviä koskevaa päätöstä välittömästi seuraten, päätöksen siviilivarannon käyttämisestä tekisi valtioneuvoston yleisistunto valmiuslain 3 §:n 1–2 kohtien mukaisten poikkeusolojen toteamisen yhteydessä. Lisävarannosta tehtäisiin erillinen VN päätös, jos olosuhteet välttämättä edellyttävät. On myös hyvä huomioida, että valmiuslain nojalla on mahdollisuus väestönsuojeluvollisuuden ja yleisen työvelvollisuuden hyödyntämiseen, ja nämä velvollisuudet koskevat myös siviili- ja lisävarantoa. Siviilivarannon käyttö säilyisi edelleen viimesijaisena valmiuslain mukaisin velvollisuuksiin nähden.

Poikkeusolojen palvelus voisi sisältää sekä koulutusta että työtä. Palveluspaikat olisivat samat kuin normaalioloissa, mutta Siviilipalveluskeskus käyttäisi määräämisvaltaansa normaalioloja voimakkaammin. Myös TEM:llä olisi rooli palvelustehtävien priorisoinnin ohjauksessa. Näin varmistuttaisiin siitä, että siviilivaranto olisi tilanteen kannalta olennaisissa tehtävissä eikä valtion rahoittamalla resurssilla paikattaisi henkilöstövajetta tehtävissä, joka eivät ole tilanteen hallinnan kannalta välttämättömiä. Tähän saatettaisiin tarvita myös muita keinoja, esimerkiksi kesto- ja rajoitus.

Keskustelussa pohdittiin, tulisiko erikseen säätää siitä, että normaalioloissa tulisi ensisijaisesti aina käyttää siviilipalveluksessa olevia ja sitten vasta siviilivarantoa. Lisävarannon käytön suhteen todettiin, että palvelukseen määräämisen kynnyksen on oltava varsin korkea, sillä esim. heidän palvelukelpoisuudestaan varmistuminen on iso operaatio. Keskustelua aiheutti myös mahdollinen priorisointi – se tulisi kirjoittaa selkeästi auki, jotta velvolliset ohjautuisivat kaikkein olennaisimpiin tehtäviin.

Lisäksi keskustelussa tuotiin esiin, että voisi olla selkeämpää, jos siviilivarannon poikkeusolojen aikaisista velvoitteista säädettäisiin valmiuslaissa.

3. Siviilivarannon ”kertausharjoitusten” mahdollistaminen

Aino-Inkeri Miestamo toi kokoukselle uudelleen keskusteluun aiemmassa kokouksessa esillä olleen pohdinnan siviilivarannon ”kertausharjoituksista”. Aiemmin tälle ei ole katsottu olevan tarvetta, mutta siviilivarannon käytön mahdollistaminen viranomaisten avustamiseen muissa kuin sotilaallisissa poikkeusoloissa lisäisi mahdollisesti myös kertauskoulutuksen tarvetta. Muut kuin sotilaalliset kriisit voivat tulla eteen hyvinkin nopeasti ja osaamisen ylläpitäminen ja täydentäminen eri viranomaisten avustamistoimia varten olisi tarpeellista. Tarvetta voisi olla myös sotilaallisten poikkeusolojen mahdollisesti lähestyessä.

Huomioiden kertausharjoitusten kustannukset tulisi lainsäädännön ote olla mahdollistava. Harjoitukset voitaisiin ottaa käyttöön, jos viranomaisten avuntarve vaikuttaisi realisoituvan. Kertausharjoitusten sisältö voitaisiin räätälöidä käsillä olevan tilanteen mukaan (esim. ensiapu, väestönsuojelu, öljyn- ja torjunta, ensihuolto järjestyksenvalvonnan kertaus...)

Nykyllä lainsäädännössä siviilipalvelusvelvollisilla ei ole kertausharjoituksia mutta täydennyspalvelusvelvollisilla on ”kertausharjoitusten” optio. Täydennyspalveluksen keston maksimi voimassa ole-

vassa laissa on 40 päivää ja pääsääntöisesti on toteutettu viiden päivän koulutuksia. Näin ollen ”kertausharjoitusten” lisääminen kaikille toisi kaikki siviilipalvelusvelvolliset samalle viivalle – kaikkien osaamista olisi mahdollista tarpeen tullen päivittää.

Keskustelussa kertausharjoitusten mahdollistaminen kaikille koettiin tarpeelliseksi ja mielekkääksi. Samalla täydennyspalveluksen laissa määriteltyä maksimikestoa voitaisiin mahdollisesti lyhentää lähemmäs sitä, mitä se voisi realistisesti olla (esim. 10 päivää jaettuna useammalle jaksolle). Mikäli kertauskoulutusta päädyttäisiin jossakin tilanteessa järjestämään, Siviilipalveluskeskus vastaisi todennäköisesti sen järjestämisestä, sillä muilla viranomaisilla ei oletettavasti riittäisi resursseja tavanomaisesta poikkeavan tilanteen lähestyessä koordinoimaan siviilivarannon koulutuksia. Asian valmistelua jatketaan ja pohditaan vaihtoehtoja huomioiden taloudelliset resurssit.

4. Siviilipalvelusvelvollisten ruokaraha

Aino-Inkeri Miestamo esitteli ehdotusta siviilipalvelusvelvollisten ruokarahan määrittelyn siirtämisestä määriteltäväksi joko valtioneuvoston tai työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Voimassa olevan siviilipalveluslain 48 § 2 momentin mukaan jos siviilipalveluspaikka ei järjestä ruokailua, sen on maksettava siviilipalvelusvelvolliselle ruokaraha, jonka määrä on sama kuin asevelvollisuuslain mukaista palvelusta suorittavalle komennusmatkan ajalta maksettava ruokaraha. Ruokarahan suuruus perustuu puolustusministeriön asetukseen. Ruokarahan määrä on ollut pitkään muuttumaton, mutta 2023 varusmiehille tuli mahdollisuus kaksinkertaiseen ruokaraan tietyissä harvinaisissa tilanteissa. Lisäksi ruokarahakäytännöissä on eroja varusmies- ja siviilipalveluksen osalta sen suhteen, missä määrin tarjotut ateriat vähentävät maksettavaa ruokarahaa.

Perusperiaate on, että varusmiesten ja siviilipalvelusvelvollisten etuuksien tulisi olla yhtenevät, ellei palveluksen käytännöistä muuta johdu. Esimerkiksi majoitus ja terveydenhuolto on heillä eri tavalla järjestetty. Ruokailun osalta palvelusmuotojen järjestelyt ovat selkeästi erilaiset – varusmiehet majoittuvat varuskunnissa ja heille tarjotaan neljä ateriaa päivässä harvinaisia poikkeuksia lukuun ottamatta, kun taas siviilipalvelusvelvollinen asuu kotona / kodinomaisesti ja vain hyvin harvoille tarjotaan neljä ateriaa päivässä.

Keskustelussa todettiin, että kyseessä on hyvinkin tekninen mutta tärkeä asia. Asian valmistelua jatketaan esityksen mukaisesti.

5. Palveluspaikoille maksettava majoituskorvaus

Aino-Inkeri Miestamo esitteli ehdotuksen siirtää majoituskorvauksen euromääräisen suuruuden määrittelyn lakitasolta valtioneuvoston tai työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen. Tällä hetkellä majoituskorvauksen suuruus on määritelty siviilipalveluslaissa (47 §).

Toinen samaan pykälään liittyvä lakimuutosesitys koski palveluspaikoille maksettavien majoituskorvausten yhdenmukaistamista. Palveluspaikka maksaa siviilipalvelusvelvollisen palveluskustannukset ja sen on esimerkiksi järjestettävä velvollisen majoitus, useimmiten velvollisen oma koti. Jos palveluspaikalle aiheutuu majoituskustannuksia, Siviilipalveluskeskus korvaa asunnon sijainnista riippuen hakemuksesta jälkikäteen max 180–310 € / kk palveluspaikalle. Kuitenkin vanhempiensa omistamassa asunnossa vuokralla asuvasta velvollisesta palveluspaikka on ollut oikeutettu pienempään korvaukseen (100 €/kk). KELAn varusmiehille ja siviilipalvelusvelvollisille maksamissa asumisen tuissa ei ole merkitystä sillä, kuka asunnon omistaa.

Valmistelua jatketaan esitellyn ehdotuksen pohjalta.

6. Hallituksen esityksen luonnoksen tarkastelu

Aino-Inkeri Miestamo esitteli työryhmälle Tiimerissä olevaa HE-luonnosta. Työryhmän jäsenten toivotaan tutustuvan luonnokseen ja tekevän sinne omia muutostarpeita koskevia kommenttejaan. Eri-tyisesti toivotaan nykytilan kuvaukseen huomioita muista meneillään olevista kehittämishankkeista. Työryhmän jäseniä pyydetään lokakuun loppuun mennessä käymään HE-luonnos läpi ja tekemään siihen huomioita matalalla kynnyksellä.

7. Muut asiat

Koulutusjakson kestosta käytiin keskustelua. Voimassa olevassa siviilipalveluslaissa sille ei ole määritetty kestoa, ja vakiintunut käytäntö on ollut 28 vuorokautta. Asevelvollisuuskomitea esitti koulutusjakson maltillista pidentämistä esimerkiksi 5 tai 6 viikkoon, mutta taloudellisten seikkojen vuoksi on toistaiseksi pitäydytty neljässä viikossa. Asiaan palataan myöhemmissä kokouksissa.

Siviilipalveluskeskuksen henkilökunnalle järjestetään oma lakityöpaja 27.11. 2025.

8. Seuraavat kokoukset

Seuraavissa kokouksissa 30.10. sekä 5.11. kuultavaksi on kutsuttu oikeustieteilijöitä. 30.10.paikalle ovat saapumassa Jukka Kekkonen, Pauli Rautiainen sekä Jukka Viljanen. 5.11. kokoukseen saapuu Tuomas Ojanen. Heidän lisäksi kirjallisen lausunnon on luvannut Martin Scheinin. Heille on lähetetty aineistoa ja kysymyksiä, joihin ovat voineet perehtyä etukäteen. Myös työryhmälle lähetetään kysymykset etukäteen.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.52